

Stortingsmelding nr. 12 (2006-2007)

Unios 10 hovedsynspunkter:

1. Unio går inn for en styringsmodell med tre folkevalgte nivåer.
2. Næringspolitikk og innovasjon bør være en viktig oppgave for regionene.
3. Videregående opplæring må være en hovedoppgave for det regionale nivået, og hensynet til et variert fag- og linjetilbud er en hovedbegrunnelse for dette forvaltningsnivået.
4. Skolestrukturen må i størst mulig grad muliggjøre utdanning i hjemlige omgivelser, men dette må avveies mot at det trengs et godt faglig miljø.
5. Fagskoler, særlig innen tekniske fag og helse- og sosialfag, bør legges til det regionale nivået.
6. Høyere utdanning og forskning skal fortsatt være under statlig styring og koordinering. Regionene må ha en viktig rolle når det gjelder finansiering og bestilling av FoU-tjenester.
7. Unio mener at tilliten til folkestyret er avhengig av at nasjonale mål for viktige tjenester blir respektert. Fylkesmannens rolle når det gjelder kontroll og tilsyn må styrkes.
8. Fylkesmannen må – i tillegg til kontroll og tilsyn – fortsatt ha ansvar for informasjon og veiledning overfor kommunene og regionene.
9. Unio støtter forslaget om at spesialisthelsetjenesten fortsatt må være samlet under statens eierskap og styring.
10. Det er behov for å få klargjort hvilke oppgaver regionene skal ha ansvar for før det tas stilling til antall regioner og geografisk inndeling.

Unio har 265 000 medlemmer: Lærere, lektorer, førskolelærere, sykepleiere, forskere, politi, prester, fysioterapeuter, ergoterapeuter, diakoner, konsulenter og ledere

Unio vil sikre og videreutvikle velferdsstaten og samfunnets fellesverdier: sikre full sysselsetting : øke forskningen : kjempe mot offentlig fattigdom og privatisering av sentrale offentlige tjenester : øke verdsettingen av utdanningsgrupper i offentlig sektor : sikre gode trygde- og pensjonsordninger

Åpen høring – St.meld.nr.12 (2006-2007) Regionale fortrinn – regional framtid

Kommunal- og forvaltningskomiteen, 12.02.07

Innledning

Unio går inn for en styringsmodell med tre folkevalgte nivåer. Innen utvalgte områder kan det overføres oppgaver fra staten slik at mellomnivået får tilstrekkelig styrke.

Det er Unios syn at en trenger et regionalt mellomnivå i norsk forvaltning, både av demokratiske, funksjonelle og av demografiske hensyn. Det er behov for en klarere ansvars- og oppgavefordeling mellom stat og kommune, slik at en slipper ansvarsfraskrivning. Problemene dagens fylkeskommuner møter, skyldes i liten grad deres geografiske utstrekning. Det er den systematiske tapping av relevante oppgaver, kombinert med sterk underfinansiering, som skaper funksjonsproblemer. Et av dagens problemer er at vi har en rik stat som holder seg med en fattig kommunesektor.

Unio mener det vil bli en utfordring for de nye regionene at de ikke får nye helhetlig ansvarsområdet. Oppgaveporteføljen vil bli stykkevis og delt. Dette vil kreve gode samarbeidsrelasjoner med de ansvarlige innenfor stat eller kommune, på de respektive sakfelt.

Unio ønsker en forvaltningsreform

Unio støtter Regjeringens forslag om å styrke det regionale nivå bl.a. ved å overføre oppgaver fra staten til regionene. Reformen må innrettes for å nå målene om:

- 1 Et forsterket folkestyre.,
- 2 En mer samordnet og effektiv offentlig forvaltning.
- 3 Verdiskaping og sysselsetting basert på lokale og regionale fortrinn.
- 4 Ivareta nasjonale målsettinger.

Regionene bør få et mer helhetlig ansvar for regional utvikling. Det er regionene som kjenner best egne fortrinn og muligheter – og hvordan disse kan videreutvikles og utnyttes. Ansvar for videregående opplæring, næringsutvikling og kulturoppgaver bør være sentrale oppgaver for regionene.

Det er behov for å videreutvikle finansieringsmodeller som favoriserer en helhetlig politikk, uten at dette går på bekostning av prioriterte tjenester til den enkelte bruker. Det er behov for finansieringsmodeller som gir rom for større langsiktighet i planleggingen, og som muliggjør faktiske prioriteringer utover det å yte de lovpålagte oppgavene.

Økt ansvar for næringsutvikling

For at regionene skal bli de sentrale regionale utviklingsaktørene, slik Regjeringen foreslår, er det nødvendig å utvide deres ansvar på området. Næringspolitikk og innovasjon bør bli en viktig oppgave for regionene. Det er behov for å finne gode samarbeidsmodeller for å styrke forbindelsen mellom utdanning, forskning og regional innovasjon/næringsutvikling.

Unio er positiv til at eieransvaret for Innovasjon Norge deles mellom regionene og staten. Det blir helt sentralt å utvikle gode styringsmodeller, basert på tett samarbeid og klar arbeidsdeling mellom stat og regionene for at Innovasjon Norge skal bli drevet på en effektiv måte.

Videregående opplæring

Av de større tjenestoområdene er det i dag bare videregående opplæring som drives i fylkeskommunal regi. Unio mener det er av stor betydning at ansvaret for videregående opplæring fortsatt skal ligge på det regionale forvaltningsnivået.

Relasjonen mellom videregående opplæring, lærestedene innen høyere utdanning og det lokale arbeidslivet er avgjørende for at regionene skal lykkes som regional utviklingsaktør. Kompetanse er den viktigste innsatsfaktoren for næringslivet. Gjennom godt samarbeid mellom lokale bedrifter og den videregående skolen kan regionen utvikle attraktive miljøer og bli mer konkurransedyktig. Det er viktig å tiltrekke seg engasjert og kompetent ungdom.

Unio mener det er viktig at videregående opplæring opprettholder et variert fag- og linjetilbud. Et variert linjetilbud forutsetter et elevgrunnlag av tilstrekkelig omfang. For videregående skoler vil det være behov for et spredt geografisk tilbud. Lange skolereiser eller flytting hjemmefra vil av og til være nødvendig, men en bør tilstrebe en skolestruktur hvor en i størst mulig grad kan muliggjøre en skolegang i hjemlige omgivelser. Dette hensynet må avveies mot behovet for at enhetene ikke må bli så små at det svekker det faglige miljøet.

Videregående opplæring hører naturlig hjemme som et satsningsfelt innen regional utvikling. Denne opplæringen må derfor ansvarsmessig legges til det regionale nivået.

Fagskoler

Det foreslås i meldingen at ansvar for drift og finansiering av fagskoleutdanning etter den nye loven om fagskoleutdanning skal overføres til regionene. I dag står fylkeskommunene for det aller meste av den tekniske fagskoleutdanningen og får øremerkede statlige tilskudd til driften, mens den øvrige fagskoleutdanning som er godkjent etter fagskoleloven i hovedsak drives privat med statstilskudd etter reglene for privat høyskoleutdanning.

Unio mener det er fornuftig at de tekniske fagskolene er et fylkeskommunalt/ regionalt ansvar. Dette skal også omfatte den delen som i dag drives privat, på linje med at fylkeskommunene i dag har et overordnet ansvar for de private videregående skolene. Tilsvarende ser vi det som en fordel at fylkene/regionene også får ansvar for de ikke-tekniske fagskoleretningene som bygger på fag- og svennebrev innen områder hvor samfunnet har et klart behov for slik kompetanse. Dette inkluderer bl.a. fagskoleutdanningen innen helse- og sosialfag. Vi forutsetter at det etableres finansieringsordninger i tråd med en slik ansvarsfordeling, og som likestiller de fagretningene som skal inngå i det regionale ansvarsområdet.

Vi ser ikke noe behov for at fylkene/regionene skal overta ansvaret for øvrige retninger som i dag akkrediteres etter lov om fagskoleutdanning.

Høyere utdanning og forskning

Det skal fortsatt være nasjonal styring og koordinering slik at vi sikrer sterke nasjonale miljøer for høyere utdanning og forskning. Det er samtidig nødvendig å stimulere til samarbeid innen regioner og mellom FoU- miljøer i ulike regioner. Regionene må fortsatt ha en viktig rolle som finansiør og bestiller av FoU- tjenester. Det må også stimuleres til samarbeid mellom høyere utdanning og videregående opplæring/fagskoleutdanning innen de enkelte regioner.

Unio går mot Regjeringens forslag om å opprette nye regionale forskningsfond og at styringen av disse legges til regionalt nivå. De siste årene er det opprettet flere nye forskningsfond (for eksempel såkornfond), og det er behov for å se satsningen i sammenheng.

Når det gjelder de regionale forskningsinstituttene ønsker Unio å videreføre dagens system der de statlige grunnbevilgningene kanaliseres direkte til de regionale forskningsinstituttene. Utvikling av robuste og høyt kompetente forskningsmiljøer for å få best mulig forskning ut av begrensede midler, forutsetter en overordnet koordinering og prioritering. De regionale forskningsinstituttene er en del av det nasjonale forskningssystemet med 65 forskningsinstitutter og har nasjonale og internasjonale oppgaver i tillegg til regionale. En utskilling av de regionale forskningsinstituttene med egne rammebetingelser vil begrense oppgavene og redusere de nasjonale forpliktelsene deres. Vi vil i den forbindelse vise til at Norges forskningsråd har oversendt et forslag til Kunnskapsdepartementet om et enhetlig finansieringssystem for tildeling av basisbevilgninger til de 65 forskningsinstituttene med nasjonale oppgaver, og forslaget om kanalisering av midler til de nasjonale forskningsinstituttene via regionene er ikke i overensstemmelse med dette forslaget.

Unio ser også behov for samarbeid og dialog mellom Forskningsrådet, utdanningsmyndighetene og regionene.

Regional stat

Målsettingen om et forsterket folkestyre og demokrati på lokalt og regionalt nivå tilsier at saker som innebærer politisk skjønn knyttet til disse nivåene i prinsippet bør ligge til folkevalgte organer. Samtidig bygger tilliten til folkestyret på at nasjonale målsettinger for viktige tjenester blir respektert. Statlig kontroll, oppfølging og tilsyn er derfor viktige oppgaver som bør styrkes. Her må fylkesmannen fortsatt ha en viktig rolle. Særlig for utdanningssektoren må det sikres gjennomslag for en nasjonal skole- og opplæringspolitikk hvor kravet om likeverdig tilbud står sentralt.

Meldingen foreslår at regionene skal overta oppgaver i forhold til prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken, samt kompetanseutvikling og kvalitetsutviklingsarbeid. For grunnskolens del vil dette innebære at regionene får en form for overoppsyn med kommunene, noe som bryter med dagens forvaltningssystem. For videregående opplæring vil forslaget innebære at en skal føre oppsyn i form av informasjon, oppfølging og veiledning overfor seg selv. Dette skaper uklar arbeidsdeling, og Unio går i mot dette.

Selve tilsynsdelen skal etter forslaget fortsatt ligge hos fylkesmannen. Vi minner om at en sist høst foretok viktige endringer i kommuneloven som begrenset det statlige tilsynet med kommunesektoren. I følge den nye loven bør tilsynet ikke gjelde lover i sin helhet, men være begrenset til spesifiserte paragrafer og målbare størrelser som ikke er preget av skjønnsutøvelse. Selv om denne loven ikke er juridisk overordnet opplæringsloven, er det en fare for at tilsynet blir mer avgrenset.

Det blir derfor viktig å sikre at den statlige tilsynsmyndighet på regionalt nivå – i tillegg til kontroll og tilsyn - fortsatt må ha ansvar for informasjon, kvalitetsutvikling og veiledning overfor kommunene og regionene, ikke minst i forhold til skole og opplæring.

Under behandlingen av Riksrevisjonens undersøkelse av opplæring i grunnskolen (Dok. nr. 3 (2005-2006), se Innstilling S. nr. 66 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen avgitt 5. desember 2006, uttaler en samlet komité seg entydig i retning av at såvel tilsyn som informasjon og veiledning fra statens side overfor kommunale skoleeiere må styrkes betraktelig, for å unngå svikt i tilbudet som Riksrevisjonens undersøkelse avdekket. Samme type svikt ble avdekket i fylkesmennenes tilsyn for 2006. Erfaringene fra disse og andre tilsvarende undersøkelser er entydige på at det er klart behov for statlig oppfølging av opplæringslovens krav. Dette viser at skoleeier ikke alene kan føre kvalitetsoppsyn. En bør kort og godt unngå å la bukken føre kvalitetsoppsyn med havresekken.

Spesialisthelsetjenesten

Selv med mange uløste problemer og en del uønskede effekter av sykehusreformen, mener Unio at statlig eierskap og styring er best egnet for spesialisthelsetjenesten. De samme forholdene som talte for å samle eierskapet på en hånd i 2001/2002 gjelder i dag, og er etter vår mening snarere forsterket enn svekket.

Blant annet med utgangspunkt i behovet for utjevning av skjevheter i tilbud, krav til lik praksis og kvalitet, pasientrettigheter, store investeringsutfordringer og vedvarende kostnadspress, er det få begrunnelser for at et regionalt nivå er mer hensiktsmessig styringsnivå for spesialisthelsetjenesten enn Storting og statlige myndigheter.

Unio ser utfordringen med å finne ordninger som på en konstruktiv måte styrker lokal medvirkning. Det er likevel ikke gitt at den beste løsningen er å legge spesialisthelsetjenesten til folkevalgt styring på regionalt nivå. For å få reell påvirkningsmulighet må den lokale utforming av helsetjenestetilbudet sannsynligvis foregå på mer lokalt nivå enn region. En må etablere gode samarbeidsordninger mellom kommuner og spesialisthelsetjeneste hvor bl.a. ansvarsforhold står i fokus. Lokal deltakelse er en utfordring. Ut fra et mål om reell påvirkningsmulighet mener vi det er et mer virkningsfullt grep å styrke kommunenes muligheter til å fremme behov og forventninger, enn å ha spesialisthelsetjenesten i et regionalt folkevalgt system.

Ut fra dette støtter Unio Regjeringens forslag om at spesialisthelsetjenesten fortsatt må være samlet under statens eierskap og styring.

Sammenheng mellom regional inndeling og oppgaveportefølje

Regjeringen har lagt opp til en prosess hvor regionenes oppgaver skal bestemmes før man tar stilling til geografisk inndeling og antall regioner. Unio har hele tiden hatt forståelse for dette.

Vi ser behov for å få klargjort hvilke oppgaver regionene skal ha før det tas stilling til den regionale inndelingen. Det er en sammenheng mellom ansvarsområde til regionene og hvilken størrelse de bør ha. Unio mener at oppgaveporteføljen bestemmer den geografiske inndelingen, og at det er oppgavens karakter som er det vesentlige og ikke antall oppgaver. De oppgaver som er av betydning for regional utvikling bør legges til det regionale nivået.